

Márk evangéliuma

Lekció: 1Tim. 6.6-19
Textus: Mk. 10.17-27

2011. máj. 8.
Gazdagrét

A pénz hatalma szívünkben

Hosszabb ideje nem folytattuk Márk evangéliuma magyarázatát, ezért röviden össze kell foglalnom, hol tartunk. Jézus tanítványait formálja, készíti halálára és feltámadására az evangélium ezen nagyobb egységében. Az elmúlt két alkalommal arról beszéltünk, hogy miben más a tanítvány, mint az őt körülvevő társadalom. Veszélyes feltenni a kérdést, hogy mi az, amiben Jézus követője különbözik a többségi társadalomtól, hiszen ez könnyen vezet egy önmagunkra fókuszáló, másokat meg méricskélő és elítélő, képmutató magatartáshoz. A tanítvány nem azért más, hogy különbözőségében büszkeség töltsen el, hogy másokra úgy tekintsen, mint akiket nevelhet, hogy elégedett legyen magával. Jézus követője csak abban és azáltal különbözik, hogy engedelmeskedett annak, aki így szólt: *„Ha valaki én utánam akar jönni, tagadja meg magát, vegye fel a keresztyét, és kövessen engem. Mert aki meg akarja menteni az életét, az elveszti, aki pedig elveszti az életét én értem és az evangéliumért, megmenti azt.”* (Mk. 8.34b-35) Aki Jézus megszólító és elhívó szavát meghallotta és engedelmeskedett annak, az egy nagy paradox alatt éli az életét: elenged, felad dolgokat, sőt, elveszti az életét – énközpontúságát -, és közben azt éli meg, hogy sokkal többet kap. Igazi életet, igazi szabadságot és szeretetet. Ez annak az alapja, amiről korábban beszéltünk: a tanítvány más abban, ahogy a házassághoz és váláshoz viszonyul, és Jézus követője különbözik a többségtől abban is, ahogy a gyerekekhez, a kicsikhez, a mások szemében jelentéktelenekhez fordul. Nem szex-bálvány vezet, hanem a házasságot megtervező Isten; nem hatalom-istent imádja, hanem azt az Istent, aki önmaga is gyengévé, kicsinnyé, semmivé lett – a kereszten. A modern bálvány-triumvirátus harmadik szereplőjével találkozunk ma: a pénz, a vagyon, a gazdagság bálványával. Lássuk hát, hogy mit ígér, hogy valójában mit tesz, és hogyan lehetünk szabadabbá tőle.

I. A vagyon elégtelen: életet ígér, de üresen hagy

„Amikor – Jézus – útnak indult, odafutott hozzá egy ember, és térdre borulva előtte, azt kérdezte tőle: 'Jó Mester, mit tegyek, hogy elnyerjem az örök életet?'" A találkozás váratlan és drámai. Jézus, miután visszaverte a farizeusok támadását, amelyben a házasság-válás kérdéssel akarták törbe csalni, majd miután magához fogadta, megölelte és megáldotta a kisgyermeket, és példává tette őket a bennfentes és fontos tanítványok előtt, útra kel. Felkel és elindul, de emberünk, aki a „gazdag ifjú” néven vonult be a történelembe, rájön, hogy nem maradhat le arról, hogy valamit tisztázzon ezzel a különös tanítóval. Utána fut és térdre borul előtte. Az a mód, ahogyan megközelíti Jézust, sokat elárul. Valamit hallania kellett, valamit meg

kellet éreznie, sejtenie ezen az emberen keresztül, hogy ennyire kétségbeesett módon keresi vele a találkozást. Nem kimérten érkezik, még csak nem is illő, de szokásos tisztelettel; a futás és a leborulás érzékelteti, hogy számára életbevágóan fontos és egyúttal sürgető kérdésről van szó: „*Jó Mester, mit tegyek, hogy elnyerjem az örök életet?*”

De hiszen ez egy gazdag ember, nagyon gazdag ember, akinek mindene megvolt ifjúságától fogva. Egy olyan ember szalad Jézushoz az örök életre vonatkozó sürgető kérdéssel, akinek bármi megadatik, amit csak akar. Azt mondd, biztosan megcsömörlött? Nem, hiszen az is kiderül róla, hogy Isten törvényét komolyan megtartja. Nem ölt, nem követett el házasságtörést, nem lopott, nem károsított meg másokat, tisztelte szüleit. Nincs okunk abban, hogy kételkedjünk szavaiban, bár egyértelmű, hogy itt a parancsolatok betű szerinti értelméről van szó (Jézus magyarázata a Hegyi Beszédben mélyebbre megy). Jézus nem mondja neki, hogy nem így van, sőt, rátekint és megszereti, megkedveli. Egy őszintén kereső, tiszta szívű ember áll előttünk. Nem az a fajta gazdag, akiről mindenkinek megvan a véleménye („csak az első milliőről ne faggassák”), aki kirívóan nagylábon él és tékozol. Nem az „újgazdag”, aki pezsgőt kortyol és kaviárt eszik arany evőeszközzel hétköznap uzsonnára, mert nem tud mit kezdeni a pénzével, hanem az a jóféle arisztokrata, aki kulturáltan, intelligensen, visszafogottan él a vagyonával.

Nem pusztán tehetős tehát, hanem erkölcsös is ez az ember. Mégis, valami szíven találta Jézus tanításából, személyéből, valami egyszer csak szembesítette azzal, hogy nem teljes az élete. Hiába, hogy a korabeli gondolkodás szerint Isten áldása van rajta, hiába irigylik számosan és van előtte fényes jövő, gazdagság és megbecsülés, ő az életet keresi. Az „örök élet”, ami ebben a szakaszban azonos az „üdvözüléssel” és az „Isten Országába való bejutással”, az Istennel való megbékélt, az Isten által elfogadott élet folytatása. Egy jó ember, egy gazdag ember, egy fényes jövővel bíró ember fut Jézushoz, olyan valaki, akire rászakad az egyetlen igaz, komoly és valós kérdés: hogyan lesz igazi életem, örök életem, életem Istennel? Hogyan lehet az enyém az, aminek ragyogását látom, jelenlétét érzékelem rajtad?

Nehéz ennek a kijelentésnek igazságát elhinnünk és súlyát átéreznünk: a vagyon életet ígér, de üresen hagy. Különösen, nehéz ezt elfogadni, ha még jó embernek is tartjuk magunkat. Egy olyan városban élünk, ahol a pénz sokak számára nyíltan az egyik legfőbb jó. A magyar ember igen kreatív a megfogalmazásaiban, és ez feltétlenül igaz arra, ahogy a „pénz nem boldogít” valamikor igaznak tartott mondás alakult: „A pénz nem boldogít, ha nincs”; „A pénz nem boldogít, de jó ha van”; „Ha a pénz nem boldogít, akkor adjátok ide!”; „A pénz nem boldogít, de ha nincs, boldogtalanná tesz”; „Nem a pénz boldogít, hanem amit veszünk rajta”. Félreértés ne essék, semmiképpen nem állítom, hogy a szegénység, a szükség önmagában jó, vagy hogy nincs szükségünk anyagiakra az élethez; egyszerűen csak azt kívánom illusztrálni, hogy mennyire a pénzben, az anyagiakban mérjük az eredményességet, mennyire itt keressük az életet. Az átlag magyar ember az elmúlt évtizedekben mindig úgy élt, mint aki naponta látja szomszédja elérhetetlen gazdagságát, mint akit folyamatosan frusztrál, hogy neki is lehetne, de még sincs. Az ún. Nyugat mindig gazdagabb volt, mint mi, és ez a bőség mindig is

nagyon a szemünk előtt volt. Példává, mintává, céllá lett, és közben megtanultunk ügyeskedni, „kreatív módon” vagyonhoz jutni, sőt, még azt is mutatni, amit sohasem engedhettünk meg magunknak. Ezt a magyar hozzáállást fogalmazza meg egy blogíró is: *„A jobb anyagi körülmények között élők valóban boldogabbak, de a jövedelem növekedése csak egy bizonyos pontig okoz egyre fokozódó boldogságot, utána már fokozatosan csökkenő lelkesedéssel tekintenek újabb bevételeikre – derül ki a kutatásokból. Megjegyzem, szívesen kipróbálnám ezt a gyakorlatban is, mert egy dolog olvasni róla, de egészen más lenne fásultan szemlélni sokjegyű bevételeimet, miközben az életminőségem stagnálásán elmélkedem.”*

Azt kell mondani, mindezek fényében már az óriási kegyelmi pillanat, ha valaki ezek után felismeri, megérzi a lelkében, a vagyon elégtelen, hiszen életet ígér, de üresen hagy.

II. A vagyon uralkodik: szabadságot ígér, de rabbá tesz

Az ifjú tehát, mint őszinte kereső, Jézushoz fordul: *„Jó Mester, mit tegyek, hogy elnyerjem az örök életet?”* Jézus először rámutat, hogy egyedül csak Isten jó, azaz tökéletes, és ezzel arra figyelmeztet, hogy a kérdés megválaszolását nem egy általa nagyra tartott rabbitól, hanem az élő Istentől kell várni. Dietrich Bonhoeffer, aki számára Krisztus követése azzal járt, hogy egy náci koncentrációs táborban kivégezték egy Hitler elleni összeesküvés miatt, a következőt írja: *„A követő élete ... nem egy jó Mester iránti rajongó tisztelet, hanem az Isten Fia iránti engedelmesség.”* A rajongó tiszteletnek nem feltétlenül van ára, Jézus feltétel nélküli parancsa, válasza az ifjú kérdésére, azonban így hangzik: *„Egy valami hiányzik még belőled: menj el, add el, amid van, és oszd szét a szegények között, akkor kincsed lesz a mennyben; azután jöjj, és kövess engem.”* Ez (lenne) az engedelmesség útja. Az ifjú jó tanácsot, hittételt, spirituális gyakorlatot vár, valamit, amit még nagyobb odaadással kivitelezhet, ehelyett azonban Jézus követésére szóló elhívást kap. Azonban *„a válasz miatt elborult az ember arca, és szomorúan távozott, mert nagy vagyona volt.”*

Próbáljunk beleérezni ennek az embernek a helyzetébe. Őszinte komolysággal felteszi a legvalóságosabb kérdést, és egy olyan választ kap, amely alapján minden reménye szertefoszlik egy pillanat alatt. Vágyik az örök életre, vonzódik Jézushoz, nagyra tartja és tiszteli őt, de amint hallja Jézus felhívását a vagyona szétszétására és a követésre, azonnal tudja, hogy elveszett. Elborul az arca és szomorúan távozik az, aki futva és lelkesedve érkezett. Érzi, amint Jézus követésre hívó szava óriási erővel és sebészi precizitással szíven találja, és egy pillanat alatt végig fut benne, hogy nem, ez lehetetlen. Jézus szól – és a szava élete, lényé középpontjába hatol, és olyan változásra hívja, amelyet képtelen elviselni. Majd ezután jönnek az emberben a kifogások (amelyekről most nem olvasunk, de mindannyian így működünk): nem, ez fanatizmus; nem, ezt nem tehetem meg a szüleimmel; a vagyon arra van, hogy jót tegyek vele, stb. A kifogások által próbáljuk megnyugtatni, békességébe visszabillenteni a feldúlt szívet.

De vajon miért ilyen radikális Jézus? Miért kell az örök élethez mindent eladni, szétosztani, és Jézust így követni?

Azért, mert a pénz, a vagyon nagyon könnyen lesz az életünkben bálványá. A bálvány pedig nem az a szobor, kép, ami előtt leborulunk, nem az a személy vagy tárgy, akiről nyíltan istenként beszélünk és úgy is tiszteljük, hanem az, amiből az identitásunkat, a biztonságunkat, az önértékelésünket, és mindezekkel együtt a világszemléletünket nyerjük, és aminek alapján az életünket irányítjuk. Jézus azt mondja: „*Mert ahol a kincséd van, ott lesz a szíved is.*” (Mt. 6.21) Hol van a kincséd, hol van a szíved?

A pénz akkor is lehet a bálványod, ha kevés van belőle, és akkor is, ha sok. Akkor is keresheted a biztonságod a vagyonban, ha nincs annyi, amennyi szerinted elégséges lenne – ez az örökösen aggódó életben jelentkezik -, de akkor is, ha úgy gondolod, biztonságban az életed. Ez utóbbi azért veszélyes, mert könnyen kijelented, hogy te teljesen az Úrban bízol, miközben a szíved az Úrnál mélyebben a vagyonodba kapaszkodik. Ezzel együtt a pénz, a vagyon az önértékelésed alapjává is válik. Egyszer egy lelkigondozói beszélgetésben mondta ki valaki, hogy édesapjának mindig csak az számított, hogy ki mennyi pénzt keres. Őt magát is akkor kezdte el igazán értékelni – már felnőttként – amikor anyagilag sikeres, eredményes emberré lett. Az illető imádságban ismerte fel és vallotta meg bűnbánattal, hogy mennyire fontossá lett számára a pénz, és mennyire ezen keresztül tekintett másokra. Lehet, hogy azt mondod, hogy minden ember ugyanolyan értékes, hiszen Isten teremtménye és Jézus meghalt érte, de valójában lenézed, megveted, elítéled azt, aki „képtelen volt” egyről a kettőre jutni. Gondold meg, hogy nem annak alapján értékeled-e az embereket, amennyi pénzt keresnek, vagy amennyi gazdasági hasznot hajtanak. Továbbá a pénzünkkel státuszt és befolyást nyerhetünk, bizonyos körökbe, csoportokba, klubokba kerülhetünk be. Sőt, még abban is jól érezhetjük magunkat, hogy képesek vagyunk adakozni és jótékonykodni – és ezzel pénzünkön magunknak ezt a jó érzést vásárolhatjuk meg. Hosszan folytathatnám még, hogy miben mutatkozik meg, ha a vagyon bálványá lett a szívünkben, de ez már elégséges ahhoz, hogy lássuk, hogyan kötöz meg, hogyan foszt meg az igazi élettől, szabadságtól és szeretettől a pénz szeretete. Szabadságot, életet, örömet ígér, és közben egyre jobban megkötöz, uralma alá hajt.

Ezért mutatja fel Jézus a szabadulás egyetlen útját a gazdag ifjúnak: „*Egy valami hiányzik még belőled: menj el, add el, amid van, és oszd szét a szegények között, akkor kincséd lesz a mennyben; azután jöjj, és kövess engem.*” És hogy mennyire igaz mindaz, amit elmondtunk arról, hogyan uralja a szívet a pénz, azt éppen az a szomorú és elborult ábrázat jelzi, amivel ez az ember elment. Őszintén kereste az életet, az örök életet, Isten uralmát, de azt hitte, hogy ezt „olcsón, biztonságosan” elnyerheti. Nem látta, micsoda erők tartják fogva, és milyen szabadságra hívja Jézus. Nem volt kész elveszteni az életét, hogy megtalálja azt; ezért megmentette életét (és vagyonát, hiszen élete, szíve, kincse vagyona volt!), hogy elveszítse azt (elborult és szomorú ábrázat - veszteség).

III. Isten elégséges: egyedül ő adhat életet

Jézus végül a tanítványokhoz fordul: „*Milyen nehezen mennek Isten országába a gazdagok!*” Nagyon jól tudja, hogy a tanítványok megdöbbenek. Itt ez az áldott – hiszen gazdag – erkölcsös ember, aki téged tisztel és szeret, és te elutasítod őt? De Jézus nem oldja, hanem fokozza zavarukat és értetlenségüket: „*Gyermekeim, milyen nehéz az Isten országába bejutni! Könnyebb a tevének a tű fókán átmenni, mint gazdagnak Isten országába bejutni.*” Ezzel Jézus még radikálisabb kijelentést tesz: a gazdagnak (általánosságban!) nemcsak nehéz, hanem lehetetlen belépni az örök életbe, az üdvösségre, az Isten országába. (A „tű foka” kifejezést próbálták úgy magyarázni, hogy Jeruzsálem falainak egy mellékajtóját jelentette, amin a tevé csak térdre ereszkedve, nagy nehézségek árán juthatott keresztül, de mára ez a magyarázat tarthatatlanná vált. Egy korabeli közmondást alkalmaz Jézus – a tevé a legnagyobb állat, a tű foka a legkisebb rész...)

A tanítványok, velünk együtt, egyre zavartabbak: „*Akkor ki üdvözülhet?*” - kérdezik. Nem tudjuk megkerülni a nyugtalanító kérdést: akkor ez azt jelenti, hogy Krisztus minden követőjének szét kell osztani a vagyonát? Nem, hiszen még az apostoloknak is volt vagyonuk, akik pedig mindent hátrahagytak Jézus követéséért (olvasunk pl. Péter házaról – 1.29, csónakjáról; a Jézust és a tanítványokat természetben támogató követőkről, stb). Akkor megnyugodhatunk abban, hogy kétszintű Jézus-követés létezik: vannak egyszerűbben követők, és radikálisabban követők, pl. a szerzetesrendek? A válasz erre is nem. De ne akarjunk ilyen könnyen és hamar megnyugvást azon kérdésektől, amelyek felkavarnak, megháborítanak. Egy bibliamagyarázó a következőt írja: „*Az, hogy Jézus nem parancsolta minden követőjének, hogy minden tulajdonukat adják el csak azoknak jelent vigasztalást, akiknek ezt parancsolná.*” (In: R.T. France: Mark, 400)

„*Akkor ki üdvözülhet?*” Ha Jézus követésre, azaz üdvösségre hívó szava szíven talál (és ez mindig így van, hiszen ha nem a pénz, akkor valami más bálványt konfrontál bennünk), amikor ezzel a lézersugárhoz hasonlítható, a szívünk bálványát leleplező és konfrontáló elhívással találkozunk, akkor kiderül, tehetetlenek vagyunk. Ezt látják meg a tanítványok. Ha ez az ember nem juthat el az örök életre, ha a gazdag nem üdvözülhet, akkor mi lesz velünk? Akkor kinek lehetséges? Jézus válasza pedig így hangzik: „*Az embereknek lehetetlen, de az Istennek nem, mert az Istennek minden lehetséges.*”

Az üdvösség, az örök élet, Jézus követése, az élet elvesztése és megtalálása mindig isteni csoda – és sohasem emberi lehetőség. Az Isten országába ő hív, engedelmességre ő hív, de végül az is ő, aki karjaiban bevisz oda. És mindezzel együtt nem kíméltetünk meg attól, hogy újra és újra birkózzunk a nyugtalanító parancs mai és ránk vonatkozó jelentésével: „*Egy valami hiányzik még belőled: menj el, add el, amid van, és oszd szét a szegények között, akkor kincsed lesz a mennyben; azután jöjj, és kövess engem.*” AMEN!